

Ordförandeskrivelse - Trädstrategi för Lunds kommun: Mål och åtgärder

Förslag till beslut

Tekniska nämnden föreslås besluta

att uppdra åt tekniska förvaltningen att senast vid nämndens möte i mars 2022 återkomma med förslag om en förnyad trädstrategi för Lunds kommun och i november 2021 lämna lägesrapport om arbetet, samt

att uppdraget finansieras inom given ekonomisk ram.

Sammanfattning

I ordförandeskrivelsen föreslås att tekniska nämnden uppdrar till tekniska förvaltningen att lägga fram förslag till kommunal trädstrategi. Erfarenheter från implementeringen av den nu gällande trädplanen (2012) ska användas för att göra den reviderade trädstrategin konkret och handlingsinriktad. En på så sätt aktualiserad trädplan eller trädstrategi – försedd med en lista över prioriterade åtgärder – ska bidra till att göra Lund till en mera hållbar och bättre klimatanpassad kommun. Den nya trädstrategin ska samtidigt bidra till att uppfylla miljömålen i nya LundaEko (2021).

Underlag för beslutet

- Ordförandeskrivelse 2021-06-02 *Trädstrategi för Lunds kommun: Mål och åtgärder*
- Tekniska nämnden § 133, 2012-06-20 *Trädplan för Lund: Mål och strategier* (bifogas ej)
- Kommunfullmäktige § 27, 2020-01-30 *Grönprogram för Lunds kommun* (bifogas ej)
- *LundaEko, Lunds kommuns program för ekologisk hållbar utveckling 2021–2030*, Remissversion (MN-2020-8900) samt kommunstyrelsens yttrande 2021-06-02 (bifogas ej)

Ärendet: Bakgrund och beredning

Träd och trädplanteringar är en viktig del av Lundabornas miljö. Träd har stor betydelse för stadens och tätorternas attraktivitet och skönhetsvärden. Mängden träd stärker Lunds profil som hållbar och ekologiskt bärkraftig kommun. Träden förbättrar luftens kvalitet och påverkar lokal

2021-06-02

Diarienummer

TN 2021/0517

klimatreglering. Fåglar och insekter gynnas av variationen bland träd, buskar och annan växtlighet i Lunds parker och kyrkogårdar, gröna stråk och trädgårdar. Vegetationen ger oss alla skydd och kan påtagligt bidra till biologisk mångfald.

Mot denna bakgrund föreslås att tekniska nämnden uppdrar åt tekniska förvaltningen att ta fram förslag till förnyad trädstrategi efter snart tio år med den nuvarande trädplanen. Med erfarenheterna från implementeringen av den nuvarande trädplanen (2012) samt med idéer och inspiration från andra städer av motsvarande storlek runt om i Norden kan en kommunal trädstrategi göras handlingsinriktad – och förses med relevanta indikatorer för att nå fram till mätbara resultat.

Ett exempel: Lunds kommuns samarbetsavtal med Frederiksbergs kommun i Danmark ger möjligheter till systematiskt utbyte av goda idéer, nya kunskaper och i synnerhet praktiska erfarenheter av en framsynt kommunal trädplantering. Frederiksberg liksom Lund har båda utvecklat en stads- och kulturmiljö med många gröna inslag och båda kommunerna har höga ambitioner för en ännu mera miljövänlig urban utveckling.

För ett mera hållbart Lund

Den förnyade trädplanen – Trädstrategi 2022 - ska möjliggöra fler konkreta åtgärder än vad den nuvarande planen innehåller. Tillsammans med nya LundaEko (2021) samt övriga hållbarhetsprogram i Lunds kommun ska strategin påtagligt påverka insatserna för miljö- och klimatförändringar i rätt riktning. Allt annat lika, så ska trädstrategin med sina prioriterade åtgärder bidra till en mera hållbar utveckling i hela Lunds kommun.

Trädstrategin ska omsätta de resurser kommunen redan har till rådighet för att bättre lösa problem i utmanande växtmiljöer. Samtidigt ska strategin också främja social hållbarhet. Den ska göra staden och tätorterna mera attraktiva som trygga platser, rika på upplevelser under alla delar av året.

Trädstrategi 2022: Fem grundregler för konkreta åtgärder

Inför den fortsatta beredningen bör fem principer eller grundregler tillämpas. Tillsammans ska de fem principerna leda till konkreta, mätbara åtgärder, så att ambitionerna höjs, breddas och fördjupas.

1. **Alla Lundabor ska kunna se ett träd från sin bostad** – oavsett bostadens läge. Den pågående förtätningen av Lunds stad och tätorter ska förbättra livskvalitén i den urbana miljön, inte minst för barnen och de äldre medborgarna.
2. **Träd över 20 år ska ha bättre skydd än yngre träd.** Äldre träd ska i möjligaste mån bevaras, samtidigt som fler träd planteras. Skydda de träd som redan integrerats i den byggda miljön och hunnit växa i storlek! För varje äldre träd som fälls, bör minst tre nya planteras för att säkra återväxten.
3. **Mångfald och variation bland trädarterna ska eftersträvas** – med högst 20 procent av samma art i respektive stadsdel och tätort. Träd som bidrar till den byggda miljöns särskilt värdefulla särdrag och

2021-06-02

Diarienummer

TN 2021/0517

karaktär bör eftersträvas. Detsamma gäller träd som blommar rikligt och bjuder på frukt, bär eller nötter.

4. **Nordiskt växtmaterial som är robust** och anpassat till Lunds lokala förutsättningar bör övervägas inför varje ny trädplantering, om inte särskilda skäl talar för andra trädarter som t ex artspecifika sjukdomar. Vid val av trädsorter kan hänsyn tas även till allergiker.
5. **Trädens hälsoläge ska bedömas regelbundet** – helst vartannat år om praktiskt möjligt. Gott samarbete för långsiktigt växtskydd eftersträvas med andra ägare av träd och trädplanteringar som bl a universitetet, fastighetsverket, regionen och enskilda trädgårdsägare.

Trädinsatser som integrerade delar av den urbana utvecklingen

Träd har alltid haft ett särskilt utrymme i det offentliga samtalet om Lunds urbana utveckling. Träd syns i stadsbilden i innerstaden, ända in i gårdsmiljöerna. Vi hittar lätt gröna oaser av trädplanteringar i många av våra bostadsområden, i parkerna, vid de gröna stråken och i privata trädgårdar som inte sällan är tillgängliga för allmänheten. I Botan och Lundagård, som ägs av svenska staten, har många av de gamla träden blivit lika höga som husen eller högre. Detta gäller också träd i tätorterna.

I en tid av klimatomställning, bör Lunds kommun ännu mer än tidigare lämna fler bidrag för att skydda, förvalta och förnya detta värdefulla arv med särskild omsorg, så att även kommande generationer lundabor kan dra nytta av stadens och hela kommunens gröna ytor och landmärken.

Trädstrategi 2022 ska fungera som en väl integrerad del av den urbana utvecklingen, senare också som en viktig dimension av översiktsplanen (inför revideringen av ÖP 2018). Trädstrategin kan också bli ett självklart element i en möjlig, kommande arkitekturpolicy för Lunds kommun.

Gör kommunala trädinsatser nytta även utanför den byggda miljön?

Skånes skogar och därmed Lunds skogar har genomgått stora förändringar under de senaste århundradena. Med dagens skogsodlingsformer har de kvaliteter som gynnar biologisk mångfald i form av äldre träd, död ved och varierad träslagssammansättning minskat kraftigt. Alléer, hagmarker och igenväxande sumpskogar och särskilt miljöer med lång kontinuitet av trädbärande marker med äldre träd och död ved har idag blivit värdefulla komplement för att utveckla den biologiska mångfalden. Allt detta uppmärksammas i det aktuella Grönprogrammet för Lunds kommun (2020), som här summerats.

Stora arealer skyddad skog i Lunds kommun är idag barrskog eller ungskog av ädellöv som med tiden kan utvecklas till värdefulla lövskogar.

Skrylleområdet kan bidra till att stärka arealen 'trädbärande mark' med ökad biologisk mångfald. Utan aktiv restaurering är det inte möjligt att bevara alla arter som idag är hotade. Utöver Skrylle finns det västra backlandskapet som skulle kunna förbinda mindre skogsområden till mera sammanhängande områden för att bättre bevara, utveckla och stärka naturvärden på temat träd, dels inom kommunen och dels i ett möjligt samarbete med grannkommunerna.

2021-06-02

Diarienummer

TN 2021/0517

Lund har Trädplan, Databas över kommunala träd och 'Trädgrupp'

Lunds kommun har (A) trädplan, (B) databas över kommunala träd samt (C) liten 'trädgrupp' i tekniska förvaltningen som lätt kan utnyttja expertis och andra kontakter på universitetet, SLU Alnarp och i olika företag.

I samtal och konsultationer under de senaste månaderna, dels internt i kommunen och dels externt med bl a FoU-institutioner, har ordföranden uppmanats att initiera en uppdatering med sikte på förnyelse av den nu gällande trädplanen, så att den blir tydligt inriktad på konkreta åtgärder och bättre ansluter till Lunds kommuns tre aktuella hållbarhetsmål – de ekologiska, sociala och ekonomiska, särskilt nya LundaEko.

Om tekniska nämnden delar ordförandens uppfattning, ska beredningen av ärendet göras av tekniska förvaltningen och presenteras för nämnden senast i mars 2022 (med lägesrapport i november 2021).

A. Kommunal trädplan. Lunds kommun har alltså redan en kortfattad trädplan.¹ Den är från 2012 och handlar om träd på detaljplanelagd parkmark och på gatumark i hela kommunen, inte enbart i staden Lund. Hänsyn behöver nu tas till träd även på annan mark än kommunens. Träd på statens och regionens mark, liksom träd på privat mark (t ex i trädgårdar) har hittills bara undantagsvis (t ex statens Lundagård) tagits med som direkta bidrag till trädplanen eller som delar av planering och konkreta åtgärdspaket.

Lunds kommuns trädplan används idag bland annat som underlag vid

- (a) parkförnyelse och återplantering av träd (t ex av träd som dött);
- (b) fortlöpande arbete med att minimera skador på träd, kontroll av uppbindningar mm samt utbildning av de personer som utför beskärning, och
- (c) bevarande av biologiska och ekologiska värden t ex genom att skapa högstubbar, faunadepåer, "evighetsträd" där sådana fungerar i miljön.

Inför miljö- och klimatförändringar behöver alltså Lunds trädplan förnyas och aktualiseras. Mera konkret: Målen ska bättre stämma överens med kommunens mål för miljömässig hållbarhet som formulerats i exempelvis den tredje versionen av LundaEko ("Lunds kommuns program för ekologisk hållbar utveckling 2021-2030"). Den på detta sätt förnyade planen - Trädstrategi 2022 - ska användas för att genomföra konkreta åtgärder med mätbara resultat.

B. Inventering av kommunens träd. Till den nuvarande trädplanen hör en pågående trädinventering, vars uppgifter registreras i en kommunal **träddatabas**. Det arbetet bör fortsätta och göras mera systematiskt. Av

¹ *Trädplan för Lund: Mål och strategier*. Antagen av Tekniska nämnden, Lunds kommun, 2012-06-20 (Dnr TN 2012/0344). Trädplanen ska fungera som strategi- eller styrdokument och ska enligt beslut uppdateras vart tionde år, närmast under 2022.

2021-06-02

Diarienummer

TN 2021/0517

Lunds många kommunala träd är cirka 23 000 inventerade och redovisade i träd databasen. Ungefär 20 000 av dessa växer i Lunds stad.

Träd har stor förmåga att leva länge - till och med i flera hundra år. Särskilt äldre träd binder koldioxid och bidrar till miljöförbättringar i en tid av klimatförändringar. Långa tidsperspektiv behövs för planering, trädplantering och förvaltning av kommunens trädbestånd, kanske längre än för flera av våra byggnader.

Systematiskt inventeringsarbete av Lunds träd har bedrivits sedan 2002. Den första större inventeringen av träd gjordes 2006-2009. Träd databasen ska ge status för trädbeståndet och sammanfatta eventuella brister och problem för kommunens träd och för hela bestånd av träd. Databasen uppdateras genom nya inventeringar och vid särskilda behov. Aktualiteten av träd data varierar stort i olika delar av kommunen. Nya inventeringar 2017, 2018 och 2020 har kompletterat bilden på några utvalda områden:

- träd i Lunds centrum innanför vallarna respektive utanför vallarna,
- träd på Lund väster
- träd på kommunens alla lekplatser.

Vid Lunds kommuns trädinventeringar gör man riskbedömningar, granskar säkerhetsproblem och förtecknar åtgärdsbehov - både akuta behov och sådana som kan hanteras senare. Tempot i arbetet begränsas av idag tillgängliga driftsmedel och personella resurser. Aktuella förslag till budget för 2022 kan sannolikt reducera underhållsskulden.

Ett första steg i förnyelsen av kommunens trädmiljöer bör vara att systematiskt utnyttja de redan genomförda och väl dokumenterade trädinventeringarna.

C. Kommunal trädgrupp. Träd databasen ingår som ett redskap i den skötselplan som administreras av park- och naturavdelningen vid teknisk förvaltning. Förvaltningen har en liten trädgrupp bland tjänstepersoner som löpande granskar lämpliga träddarter och platser i Lunds kommun, där trädbeståndet inte är i bästa skick och behöver förnyas.

Det är önskvärt att trädgruppens expertis kompletteras i ett fördjupat samarbete med forskare och andra specialister vid Lunds universitet och på SLU Alnarp samt med expertis från näringslivet.

Dialoger med särskilt intresserade medborgare som redan pågår bör också fortsätta. Möjligheter till publika möten eller andra initiativ, som skapar intresse, engagemang och kreativitet, bör övervägas.

Barnets bästa

Förvaltningen har anledning att under ärendets fortsatta beredning inarbeta ett barnperspektiv på den nya trädstrategin. Aktuell (och tidigare) forskning visar att barn i alla åldrar uppskattar tillgång till träd i sin närmiljö.

2021-06-02

Diarienummer

TN 2021/0517

Ekonomiska konsekvenser

I detta skede av beredningen, liksom i nästa skede av beredningen, ska kostnaderna hållas inom tekniska nämndens budgetram. I förslaget till förnyad trädplan – Trädstrategi 2022 – ska de ekonomiska konsekvenserna för kommunen och relevanta samarbetspartners analyseras och beskrivas, härunder möjliga externa finansieringsmöjligheter för en utvidgad, förnyad trädstrategi.

Jan Annerstedt

2021-06-02

Diarienummer

TN 2021/0517

Bilaga

Varför en mera konkret och handlingsinriktad trädstrategi?

En förnyad trädplan för Lunds kommun – Trädstrategi 2022 – med mera tydliga mål som går att realisera och mäta, kan bättre styra arbetet med de kommunala träden och trädplanteringarna.

Staden och tätorterna ska alltid upplevas som inbjudande och trygga. Det gäller under alla fyra årstider och alla timmar av dygnet. och mera attraktiva för både människor och djur – och ändå med utrymme för ny urban utveckling. Trädstrategin ska säkerställa att träd och trädplanteringar blomstrar trots en mera utmanande tillväxtmiljö med klimatförändringar.

Träd kan tillföra mycket stora värden till den urbana miljön. Summa summarum – med exempel:

Träd sänker värmen. Träd tar upp vatten och temperaturen sänks vid avdunstning.

Träd reducerar luftföroreningar. Träd absorberar koldioxid och kan också rena luften från vissa föroreningar.

Träd skyddar mot UV-strålning: Träd absorberar ultraviolett ljus.

Träd minskar energibehovet. Träd skuggar bostäder, kontor och andra byggnader och bidrar till naturlig reglering av lufttemperaturen.

Träd minskar risk för översvämning: Träd tar upp vatten och reducerar riskerna för översvämning och medför mindre belastning på Höje å och Kävlingeån och på VA-verket i Källby.

Träd förbättrar vattenkvalitén. Träd fungerar som filter för vattenrening genom att suga upp och rena smutsigt vatten och absorbera eventuella överskott av kväve och fosfor.

Träd hämmar buller: Träd av olika slag kan dämpa och avleda ljud och används med fördel för att mildra önskat buller.

Träd kan förstärka önskvärda ljud: Lövträd levererar susande ljud och säkrar goda betingelser för fågelsång.

Träd förbättrar estetiken: Inslag av träd i den byggda miljön upplevs av många människor som tilldragande och värdeskapande.

Träd stimulerar psykosocial hälsa: Aktuell forskning (t ex vid SLU Alnarp) rapporterar att träd och gröna ytor kan ge påtagliga hälsoeffekter hos personer under rehabilitering efter sjukhusvistelse eller annan medicinsk behandling.

Träd förbättrar livsmiljön åt många: Träd ger skydd och föda och utgör naturlig hemvist för insekter, fåglar och andra djur.